UČINCI REFORME POREZA NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1. SIJEČNJA 2017. NA PLAĆE, MIROVINE I PRORAČUNSKE PRIHODE REPUBLIKE HRVATSKE

Buljan, Igor

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:674247

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

UČINCI REFORME POREZA NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1. SIJEČNJA 2017. NA PLAĆE, MIROVINE I PRORAČUNSKE PRIHODE REPUBLIKE HRVATSKE

Mentor:
prof.dr.sc. Nikša Nikolić

Student:
Igor Buljan

Split, 2018.

Sadržaj:

1.UVOD 4

1.2.Problem istraživanja 4

1.2. Cilj istraživanja 4

1.3. Metode istraživanja 4

1.4. Struktura rada 5

2.POREZNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE 6

2.1. Definicija poreza i njegova obilježja 6

2.2. Podjela poreza 7

2.2.1. Izravni (direktni) porezi 7

2.2.2.Neizravni (indirektni) porezi 7

2.3. Porezna načela i karakteristike dobrog poreznog sustava 8

2.4. Porezni sustav RH 9

3.POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ 11

3.1. Zakonski okvir poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj 12

3.2. Porezni obveznik 13

3.2.1. Rezident 13

3.2.2. Nerezident 13

3.3. Izvori dohotka 13

3.4. Porezna osnovica 14

3.5. Porezne stope 14

4.BITNE PROMJENE POREZA NA DOHODAK OD 1. SIJEČNJA 2017. 15

4.1.Temeljne odredbe 15

4.2.Godišnji i konačni dohodak 17

4.3.Porezne stope i razredi 18

4.4.Osobni odbitak 19

4.4.1.Osobni odbitak nerezidenta 20

4.4.2.Uvjeti priznavanja osobnog odbitka 20

4.5.Utvrđivanje predujma poreza na dohodak od nesamostalnog rada 21

4.6.Utvrđivanje drugog dohotka koji se ne smatra konačnim 21

4.7.Godišnja porezna osnovica i godišnje porezne stope 22

4.8.Godišnja porezna prijava 22

4.8.1.Porezni obveznici koji obvezno podnose godišnju poreznu prijavu 23

4.8.2.Porezni obveznici koji ne podnose godišnju poreznu prijavu 23

4.9.Poseban postupak utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak 24

5.ANALIZA UČINAKA NOVOG ZAKONA O POREZU NA DOHODAK OD 1. SIJEČNJA 2017. 25

5.1.Učinci na plaće i mirovine 25
5.1.1.Usporedba obračuna plaća prije i nakon 1. sječnja 2017. 25
5.1.2.Usporedba obračuna plaća i mirovina poreznih obveznika koji imaju pravo na umanjenje poreza i prireza prije i nakon 1. siječnja 2017. 30
5.1.3.Kretanje prosječnih bruto i neto plaća prije i nakon 1. siječnja 2017. 33
5.2.Učinici na proračunske prihode Republike Hrvatske 34
5.3.Usporedba negativnih učinaka novog zakona na prihode državnog proračuna i pozitivnih učinaka na plaće. 36
6.ZAKLJUČAK 38
LITERATURA 40
SAŽETAK/SUMMARY 42

1.UVOD

1.2.Problem istraživanja

Ovaj rad obuhvaća analizu najbitnijih izmjena zakonskog okvira za oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj od 1.1.2017., usporedbu novog Zakona o porezu na dohodak s prijašnjim te analizu učinaka koje su te izmjene polučile.

Izmjene zakona donesene su ponajprije s ciljem poreznog rasterećenja rada i poduzetništva koje bi trebalo pridonijeti rastu neto plaća te posljedično povećanju zaposlenosti i rastu BDP-a. Međutim, ove izmjene će zasigurno imati negativne učinke na pojedine stavke proračunskih prihoda, kako države tako i jedinica lokalne samouprave.

1.2. Cilj istraživanja

Opisati sustav oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj do i nakon 1.1.2017., usporediti prijašnje stanje s novim te nabrojati i detaljno opisati sve glavne učinke novog zakona. Pokušati izmjeriti učinke zakona na plaće, mirovine i proračunske prihode države te procijeniti uspješnost reforme.

1.3. Metode istraživanja

Teorijski dio rada, koji se temelji na sekundarnim podacima prikupljenih istraživanjem stručne i znanstvene literature, bit će obrađen korištenjem sljedećih metoda znanstveno-istraživačkog rada:

- Metoda analize i sinteze – uključuju raščlanjivanje složenih pojmova, sudova, i zaključaka na jednostavnije sastavne dijelove te izučavanje svakog dijela za sebe, ali i u odnosu na druge dijelove, predstavlja postupak znanstvenog istraživanja putem spajanja dijelova ili elemenata u cjelinu, odnosno sastavljanja jednostavnih misaonih elemenata u složene, a složenih u još složenije.

- Metoda komparacije – Postupak kojim se uočava i uspoređuje sličnost i zajednička obilježja dvaju ili više događaja, pojava ili objekata.
- Metoda kompilacije – Postupak preuzimanja tuđih rezultata znanstveno-istraživačkog rada, odnosno tuđih opažanja, stavova, zaključaka i spoznaja.

U dijelovima rada koji se odnose na analizu zakonskih izmjena, usporedbu novog Zakona o porezu na dohodak s prijašnjim, te mjerenje učinaka novog zakona koristit će se induktivna i deduktivna metoda te studija slučaja.

1.4. Struktura rada

U poglavlju "Porezni sustav Republike Hrvatske opisuje se ukupni porezni sustav u Republici Hrvatskoj. Navode se svi prisutni porezni oblici, prikazuje se podjela poreza po nekoliko različitih osnova te objašnjavaju temeljna porezna načela te karakteristike dobrog poreznog sustava.

Poglavlje "Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj" sastoji se od definiranja i opisivanja poreza na dohodak, definiranja zakonskog okvira oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj, te razradom osnovnih pojmova bitnih za oporezivanje dohotka: porezni obveznik, rezident, nerezident, izvori dohotka, porezna osnovica, porezna stopa i porezni razredi.

U poglavlju "Bitne novosti u Zakonu o porezu na dohodak od 1. siječnja 2017." navode se i opisuju sve najbitnije promjene u sustavu oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj koje su nastale stupanjem na snagu Zakona o porezu na dohodak 1. siječnja 2017. godine.

U poglavlju „Analiza učinaka novog zakona o porezu na dohodak od 1. siječnja 2017." navode se opisuju i mjere učinci novog zakona o porezu na dohodak. Uspoređuju se obračuni plaća i mirovina za 2017. godinu s onima iz prijašnjih godina te stavke državnog proračuna iz za 2017. godinu s onima iz prijašnjih godina.

2.POREZNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE

2.1. Definicija poreza i njegova obilježja

Porezi su obvezna davanja koja država uzima od osoba i poduzeća pomoću kojih financira javne rashode. Tako prikupljeni novac nema nikakvu izravnu i trenutačnu protučinidbu tj. pojedinac za plaćeni porez ne dobiva izravnu protuuslugu. Razlog tome je što porezima nije unaprijed određena namjena niti količina usluge koju će pojedinci za uzvrat dobiti.[1] Činjenica da su porezi obvezna davanja znači da jednom kad dospiju na naplatu trebaju biti i uplaćeni državi. U suprotnome, država može prisilom (sudovima, policijom) ostvariti svoje pravo na naplatu.

Porezi predstavljaju prinudan i bez protučinidbe izvršen transfer dijela imovine ekonomskih subjekata u korist institucija javne vlasti s ciljem ostvarenja funkcija u javnom sektoru i nesmetanog tijeka ekonomsko – reprodukcijskog ciklusa.

U suvremenim državama porezi su najznačajniji fiskalni instrument prikupljanja javnih prihoda kojima se podmiruju javni rashodi. Porezi čine najizdašniji državni prihod s obzirom da putem njih javna (državna) blagajna dolazi do najvećeg iznosa prihoda. Osim fiskalnog djelovanja, značajno je i njihovo ekonomsko i socijalno djelovanje. Porezima se smanjuje kupovna moć potrošača i dolazi do poskupljenja proizvoda što utječe na kretanje ponude i potražnje na tržištu.[2]

Osnovna obilježja poreza u suvremenim državama:

- derivativnost (izvedenost) poreza
- prisilnost (prinudnost) poreza
- odsutnost neposredne protučinidbe (protunaknade)
- nedestiniranost poreza
- nepovratnost poreza
- novčani prihod države

[1] Porezni obveznik: Porezni sustav RH. Dostupno na: http://www.porezniobveznik.net/Korisno/PoreznisustavRH/tabid/79/language/hr-HR/Default.aspx, [Pristupano: 15.8.2018].
[2] Veleučilište u Rijeci: Porezi - definicija, obiljezja, klasifikacija, opravdanje

2.2. Podjela poreza

Najčešća i najosnovnija podjela poreza koju pronalazimo u literaturi je ona na ***izravne i neizravne poreze*** *tj. direktne i indirektne.*

2.2.1. Izravni (direktni) porezi

Izravni (direktni) porezi su oni kojima se oporezuje imovina, nasljedstva, dohodak pojedinca i dobit poduzeća.

To su porezi koje uplaćujemo osobno ili ih za nas uplaćuje poslodavac u državnu blagajnu. Izravni porez zaračunava se u određenom postotku na zarađeni dohodak ili imovinu te ih nije moguće prevaliti na neki drugi porezni subjekt što znači da onaj tko porez plaća, porez i snosi. Naplaćuju se prije trošenja dohotka/dobiti.

2.2.2.Neizravni (indirektni) porezi

Neizravni (indirektni) porezi su oni kojima se oporezuje promet proizvoda te se oni mogu prevaliti na druge odnosno onaj tko ih uplaćuje u državni proračun ih ne snosi. To su PDV, carine i trošarine kao oblik posebnog poreza na promet.

Porezni obveznici neizravnih poreza prevaljuju porezni teret na krajnjeg potrošača tj. na građane kroz cijenu svojih dobara i usluga.

2.3. Porezna načela i karakteristike dobrog poreznog sustava

Dobar porezni sustav mora ispuniti određena načela ako želi postići adekvatne prihode i ispuniti određene društvene uvjete i ciljeve.

Adam Smith u svom djelu Bogatstvo naroda ističe 4 najvažnija porezna načela:

1. Svaki građanin je dužan državi plaćati porez sukladno svojoj sposobnosti
2. Obveza plaćanja poreza mora biti zakonom regulirana. Porez mora biti jasno definiran, a ne proizvoljan
3. Porez se naplaćuje u trenutku najpovoljnijem za poreznog obveznika
4. Troškovi ubiranja poreza moraju biti što niži, kako bi porezni teret za obveznika bio što manji, a prihod države što veći[3]

Dobar porezni sustav je :

- **Politički prihvatljiv – neutralan** (mjere porezne politike ne bi trebale značajno utjecati na ponašanje poreznih obveznika)
- **pravedan** (porez se treba plaćati razmjerno koristima koji se primaju od javnih dobara, odnosno prema poreznoj snazi)
- **fleksibilan**
- **ekonomski učinkovit i jednostavan za primjenu** (instrumentarij za praćenje, kontrolu i ubiranje poreza mora biti jednostavan i ekonomičan).

Financijska teorija posebno inzistira na pravičnosti i efikasnosti poreznog sustava.[4]

[3] Bašić. I. (2018): Porezni management, Ekonomski fakultet u Splitu, str. 12
[4] Bašić. I. (2018): Porezni management, Ekonomski fakultet u Splitu, str. 10

2.4. Porezni sustav RH

Porezni sustav općenito možemo definirati kao ukupnost poreza koji funkcioniraju u određenoj zemlji. Sve zemlje imaju različite porezne sustave. Čimbenici koji utječu na porezni sustav neke države su: veličina teritorija, ustavno uređenje države, stupanj centraliziranosti poreznog sustava, broj stanovnika i gustoća naseljenosti, demografska struktura, veličina javnog sektora te ekonomske integracije.

Hrvatski porezni sustav relativno je mlad i usklađen je s europskim načelima oporezivanja tako da je u njemu izjednačen položaj svih poreznih obveznika, tj. domaćih i stranih fizičkih i pravnih osoba.

Načela poreznog sustava RH:[5]

- porezima opskrbiti proračun kroz novac (treba prikupiti dostatnu količinu novca za pokrivanje rashoda),
- porezna neutralnost,
- porezni sustav mora omogućiti ravnomjernu i pravednu raspodjelu poreznog tereta,
- mora biti jednostavan i jeftin,
- treba povećati privlačnost ulaganja za inozemne investitore.

Hrvatski porezni sustav utemeljen je na skupu izravnih i neizravnih poreza koji su predočeni tablici 1.

Tablica 1. Temeljni izravni i neizravni porezi poreznog sustava RH

Temeljni izravni porezi	Temeljni neizravni porezi
1. porez na dobit	1. porez na dodanu vrijednost
2. porez na dohodak	2. trošarine
3. prirez porezu na dohodak	3. porez na promet nekretnina

Izvor: Porezni priručnik: Od kojih se poreza sastoji Hrvatski porezni sustav, Dostupno na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/05-05/porezi.pdf, [Pristupano: 15.8.2018].

[5] Ekonomski fakultet u Osijeku, (2017): Porezni sustav RH, str.8, Dostupno na: http://www.efos.unios.hr/javne-financije/wp-content/uploads/sites/204/2013/04/V.-POREZNI-SUSTAV-RH-2017.pdf, [Pristupano: 17.8.2018].

Hrvatski porezni sustav je sastoji se od više poreznih oblika. Osnovne skupine poreza prisutne u Republici Hrvatskoj su državni porezi, županijski porezi, gradski ili općinski porezi, zajednički porezi, porezi na dobitke od igara na sreću te naknade za priređivanje igara na sreću (tablica 2).

Tablica 2. Porezni sustav Republike Hrvatske

1. DRŽAVNI POREZI	1.1 POREZ NA DODANU VRIJEDNOST	
	1.2 POREZ NA DOBIT	
	1.3 POSEBNI POREZI I TROŠARINE	1.3.1 Posebni porez na motorna vozila
		1.3.2 Posebni porez na kavu i bezalkoholna pića
		1.3.3 Porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila
		1.3.4 Trošarinski sustav oporezivanja alkohola, alkoholnih pića, duhanskih proizvoda, energenata i električne energije
2. ŽUPANIJSKI POREZI	2.1 POREZ NA NASLJEDSTVA I DAROVE	
	2.2 POREZ NA CESTOVNA MOTORNA VOZILA	
	2.3 POREZ NA PLOVILA	
	2.4 POREZ NA AUTOMATE ZA ZABAVNE IGRE	
3. GRADSKI ILI OPĆINSKI POREZI	3.1 PRIREZ POREZU NA DOHODAK	
	3.2 POREZ NA POTROŠNJU	
	3.3 POREZ NA KUĆE ZA ODMOR	
	3.4 POREZ NA KORIŠTENJE JAVNIH POVRŠINA	
	3.5 POREZ NA PROMET NEKRETNINA	
4. ZAJEDNIČKI POREZI	4.1 POREZ NA DOHODAK	
5. POREZI NA DOBITKE OD IGARA NA SREĆU I NAKNADE NA PRIREĐIVANJE IGARA NA SREĆU	5.1 LUTRIJSKE IGRE	5.1.1 Mjesečna naknada za priređivanje lutrijskih igara
		5.1.2 Porez na dobitke od lutrijskih igara na sreću
	5.2 IGRE U CASINIMA	
	5.3 IGRE KLAĐENJA	5.3.1 Naknade za priređivanje klađenja
		5.3.2 Porez na dobitke od igara klađenja
	5.4 IGRE NA SREĆU NA AUTOMATIMA	
	5.5 NAKNADA ZA PRIREĐIVANJE PRIGODNIH JEDNOKRATNIH IGARA NA SREĆU	
6. NAKNADA ZA PRIREĐIVANJE NAGRADNIH IGARA	6.1 PROPISANA UPLATA PRIREĐIVAČA NAGRADNIH IGARA U KORIST HRVATSKOG CRVENOG KRIŽA	

Izvor: Porezna uprava (2018): Porezni sustav Republike hrvatske, Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx, [Pristupano: 5.8.2018]

3.POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ

Porez na dohodak izravni je porez i kao takav se ubire izravno iz dohotka pojedinca. Upravo porez na dohodak najtipičniji je oblik izravnih poreza.

Porez na dohodak primjenjuje se na oporezivi dohodak pojedinaca, obično prema progresivnim poreznim stopama. Primjena progresivnih stopa oporezivanja omogućuje prilagodbu poreznoj sposobnosti obveznika. Oporezivanjem viših dohodaka višom stopom poreza postiže se ravnomjernije i pravednija raspodjela dohotka nakon oporezivanja.

Tablica 3. Pojednostavljena shema obračuna obveze poreza na dohodak

I.	**Bruto dohodak**	Dohodak iz svih izvora – troškovi ostvarenja dohotka
II.	**Oporezivi dohodak – porezna osnovica**	Bruto dohodak – porezni odbici i izuzeća
III.	**Obveza poreza na dohodak**	Oporezivi dohodak * porezna stopa
IV.	**Konačna obveza poreza na dohodak**	Obveza poreza na dohodak – odbici od porezne obveze

Izvor: Izrada autora

U tablici 3. bruto dohodak je definiran prema Haig-Simonsovoj definiciji cjelokupnog dohotka prema kojoj poreznu osnovicu poreza na dohodak mora činiti dohodak iz svih izvora[6]. To podrazumijeva sve oblike novčanog dohotka (plaće, kamate i dividende), zatim imputirane ili pripisane dohotke (tj. imputiranu ili pripisanu rentu vlasnika stanova i kuća u kojima stanuju), kao i porast vrijednosti imovine (tzv. kapitalne dobitke bez obzira na to jesu li su oni realizirani ili ne). Tako široko definiran dohodak potrebno je prije oporezivanja prilagoditi životnim uvjetima pojedinca (olakšice poreznom obvezniku, obitelji s djecom i invalidima).

U praksi rijetko koja zemlja primjenjuje tako široku definiciju dohotka u kontekstu poreza na dohodak. Tako da u dohodak obično svrstava dohodak u gotovini, dohodak u nature te ponekad imputirane ili pripisane rente vlasnika stanova i kuća.[7]

[6] Kesner-Škreb, M. (2004): Financijska teorija i praksa, str. 142
[7] Kesner-Škreb, M. (2004): Financijska teorija i praksa, str. 142

Porez na dohodak izdašan je prihod državnog proračuna. Prihod države od poreza na dohodak za 2017. godinu, kao što se vidi iz tablice 4., iznosio je nešto iznad 2 milijarde kuna ili 2,68% ukupnih poreznih prihoda te 1,64% ukupnih prihoda proračuna.

Tablica 4. Prihodi državnog proračuna o poreza na dohodak

Prihodi državnog proračuna od poreza na dohodak za 2017. (u kunama)	
Porez i prirez na dohodak	**2.014.588.383,85**
Porez i prirez na dohodak od nesamostalnog rada	1.482.403.643,01
Porez i prirez na dohodak od samostalnih djelatnosti	193.933.570,61
Porez i prirez na dohodak od imovine i imovinskih prava	77.528.316,57
Porez i prirez na dohodak od kapitala	398.611.597,75
Porez i prirez na dohodak po godišnjoj prijavi	78.294.965,41
Porez i prirez na dohodak utvrđen u postupku nadzora za prethodne godine	1.864.383,12
Povrat poreza i prireza na dohodak po godišnjoj prijavi	-218.048.092,62

Izvor: Ministarstvo financija (2018): Prijedlog godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna za 2017

Treba međutim naglasiti kako je iznos iz tablice daleko niži od stvarnog iznosa ubranog poreza iz razloga što porez na dohodak nije isključivo prihod države, već mnogo veći dio ubranog poreza pripada jedinicama lokalne i područne samouprave. Jedinicama lokalne i područne samouprave pripada i sav ubrani prirez porezu na dohodak.

3.1. Zakonski okvir poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj

Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj uređeno je sljedećim zakonima i pravilnicima:

- Zakon o porezu na dohodak NN 115/16
- Pravilnik i porezu na dohodak NN 10/17, 128/17
- Pravilnik o paušalnom oporezivanju samostalnih djelatnosti NN 1/17
- Pravilnik o djelatnostima iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima te organiziranja kampova koje će se paušalno oporezivati, o visini paušalnog poreza i načinu plaćanja paušalnog poreza NN 1/17
- Odluka kojom se utvrđuju uvjeti i način preuzimanja podataka o dohocima i primicima iz Evidencije o dohocima i primicima NN 20/17, 62/17

3.2. Porezni obveznik

Porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak. Ako više fizičkih osoba zajednički ostvaruje dohodak, porezni obveznik je svaka fizička osoba zasebno i to za svoj udio u zajednički ostvarenom dohotku.[8]

Porezni obveznik je i nasljednik za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj ostvario do svoje smrti. Nasljednik je istodobno i porezni obveznik za dohodak koji mu pritječe iz naslijeđenih izvora dohotka. Predujam poreza na dohodak odnosno porez na dohodak nasljedniku se utvrđuje po istom izvoru dohotka koji se utvrđivao ostavitelju.[9]

3.2.1. Rezident

Rezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj ima prebivalište ili uobičajeno boravište. Rezident je također i fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema prebivalište ni uobičajeno boravište, a zaposlen je u državnoj službi Republike Hrvatske i po toj osnovi prima plaću.[10]

3.2.2. Nerezident

Nerezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, a u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama ovoga Zakona.[11]

3.3. Izvori dohotka

Izvori dohotka su primici ostvareni od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja i drugih primitaka.

[8] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 2
[9] Ibidem
[10] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 3
[11] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 4

Dohodak koji se oporezuje prema odredbama ovoga Zakona o porezu na dohodak, prema izvoru dohotka je:

- dohodak od nesamostalnog rada
- dohodak od samostalne djelatnosti
- dohodak od imovine i imovinskih prava
- dohodak od kapitala
- dohodak od osiguranja i/ili
- drugi dohodak.

3.4. Porezna osnovica

Godišnju osnovicu poreza na dohodak čini ukupan iznos dohotka od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja i drugog dohotka, a umanjen za osobni odbitak. [12]

Kad je u pitanju **rezident** u poreznu osnovicu ulazi ukupan iznos dohotka ostvaren u tuzemstvu i inozemstvu, dok kod **nerezidenta** u osnovicu ulazi samo dohodak ostvaren u tuzemstvu.

3.5. Porezne stope

Godišnji porez na dohodak plaća se po stopi od 24% na poreznu osnovicu do visine 210.000,00 kuna te po stopi od 36% na dio porezne osnovice koji prelazi iznos od 210.000,00 kuna.

Godišnja porezna osnovica za primjenu stope od 24% uvećava se za ostvareni iznos drugog dohotka iz članka 39. Zakona o porezu na dohodak uz uvjet da iznos tako ostvarenog dohotka godišnje ne prelazi peterostruki iznos osnovice osobnog odbitka.

[12] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 18

4.BITNE PROMJENE POREZA NA DOHODAK OD 1. SIJEČNJA 2017.

Od 1.1.2017. stupio je na snagu novi Zakon o porezu na dohodak NN 115/16, koji je zamijenio do tad važeći Zakon o porezu na dohodak NN 177/04 zajedno s njegovim brojnim kasnijim izmjenama i dopunama. Novi zakon donio je značajne promjene u sustav oporezivanja dohotka. Od uvođenja dvojnog dohotka, promjena stopa i poreznih razreda, promjena u izračunu osobnih odbitaka te brojne druge promjene koje će biti detaljnije opisane u nastavku ovog rada.

4.1.Temeljne odredbe

U članku koji se odnosi na **primitke koji se ne smatraju dohotkom** propisuju se novi primici koji spadaju u tu kategoriju, a to su:

- *Invalidnine koje djeca ostvaruju nakon smrti roditelja prema zakonu kojim se uređuje mirovinsko osiguranje i zakonu kojim se uređuju prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji*
- *Jednokratni novčani dodaci koji se isplaćuju uz mirovine na temelju odluke Vlade Republike Hrvatske ili na temelju posebnog propisa*
- *pomoći i potpore koje neprofitne organizacije isplaćuju svim svojim članovima pod istim uvjetima iz sredstava prikupljenih članarinama koja nisu ostvarena obavljanjem djelatnosti koja podliježe obvezi plaćanja poreza na dobit, a temeljem statuta i odluka nadležnih tijela neprofitnih organizacija, uz uvjet da se za isplaćene primitke ne traži niti ne daje protučinidba odnosno da se ne radi o primicima iz članka 5.*[13]

U članku koji se odnosi na **primitke na koje se na plaća porez na dohodak** propisuju se novi primici koji spadaju u tu kategoriju, a to su:

- *primici bivših radnika i nasljednika bivših radnika po osnovi naknada, potpora i nagrada koje isplaćuje poslodavac i isplatitelj primitka odnosno plaće, a koje su*

[13] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 8

dospjele na isplatu za vrijeme trajanja radnog odnosa ili je pravo na isplatu nastalo za vrijeme trajanja radnog odnosa do propisanih iznosa

- *potpore djetetu za školovanje do 15. godine života odnosno do završetka osnovnoškolskog obrazovanja, koju poslodavac isplaćuje djetetu umrlog radnika ili djetetu bivšeg radnika kod kojeg je nastupio potpuni gubitak radne sposobnosti, uz uvjet da bivši radnik ne ostvaruje primitke iz članka 21. ovoga Zakona, ukupno do propisanog iznosa*[14]

U članku koji se odnosi na **opće odredbe o utvrđivanju dohotka** propisuje se da:

- *ako se porezni obveznik iz osobnih razloga odrekne tražbine po osnovi prodane robe ili obavljenih usluga koja bi u poreznomu razdoblju u kojemu se odrekao tražbine ili kasnijim poreznim razdobljima dovela do primitaka, tada se iznos tražbine utvrđuje kao primitak u godini u kojoj je donesena odluka o odricanju od tražbine. Po osnovi tražbina koja su se pokazala nenaplativima nakon provedenog sudskog postupka ili drugog postupka sukladno posebnim propisima, ne utvrđuje se primitak.*
- *ako se porezni obveznik odrekne tražbine za naknadu iz koje se predujam poreza plaća po odbitku (naknade po osnovi rada, djelatnosti, usluga i drugog), u korist neke druge osobe (fizičke ili pravne), smatra se da je primitak ostvaren u trenutku kada je donio odluku o odricanju, pa isplatitelji primitka imaju obvezu, ovisno o izvorima toga primitka, obračunati, obustaviti i uplatiti predujam poreza na dohodak na način propisan ovim Zakonom.*
- *novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti, novčane pomoći i naknade troškova prijevoza koje isplaćuje Hrvatski zavod za zapošljavanje prema propisima o zapošljavanju*[15]

[14] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 9
[15] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 11

4.2.Godišnji i konačni dohodak

U odnosu na odredbe prijašnjeg Zakona o porezu na dohodak, značajna koncepcijska promjena u zakonu od 1.1.2017. je razlikovanje i zasebno oporezivanje **godišnjeg** i **konačnog dohotka**.

- ***Godišnjim dohotkom*** *smatra se ukupan dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti te drugi dohodak koji se ne smatra konačnim koji porezni obveznik ostvari u poreznom razdoblju i koji se obračunava na temelju godišnje porezne prijave ili u posebnom postupku utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak.*[16]
- ***Konačnim dohotkom*** *smatra se svaki pojedinačni iznos dohotka od imovine i imovinskih prava, kapitala i osiguranja i drugog dohotka koji se smatra konačnim.*

  Za konačne dohotke ostvarene u poreznom razdoblju porezni obveznici ne mogu podnijeti godišnju poreznu prijavu niti se za te dohotke može provesti poseban postupak utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak.

  Pri utvrđivanju konačnog dohotka i konačnog poreza na dohodak ne priznaju se osobni odbici iz članka 14 . – 16. ovoga Zakona.

  Za konačne dohotke tijekom godine ne utvrđuje se predujam poreza na dohodak već konačni porez na dohodak.[17]

Godišnji dohodak se utvrđuje godišnjom poreznom prijavom ili posebnim postupkom utvrđivanja godišnje obveze poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak. Stopa od 24% se primjenjuje na godišnju osnovicu do visina 210 000,00 kn, dok se na osnovicu iznad 210 000,00 kn primjenjuje stopa od 36%. Iznimno ako porezni obveznik ostvari primitke po osnovi drugog dohotka do visine 150 000,00 kn, na iste plaća porez na dohodak po stopi od 24%.

Konačni dohodak se oporezuje, ovisno o izvoru, jedinstvenim poreznim stopama od 12%, 24% i 36%.

[16] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 13
[17] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 55

4.3.Porezne stope i razredi

Od stupanja na snagu ovog zakona na sve oporezive dohotke primjenjuju se nove porezne stope i porezni razredi.

Tablica 4. stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada prije i nakon 1. siječnja 2017

do 31.12.2016.		od 1.1.2017.	
Porezna stopa	Mjesečna porezna osnovica	Porezna stopa	Mjesečna porezna osnovica
12%	do 2 200,00 kn	24%	do 17 500,00 kn
25%	11 000,00 kn (od 2 200,00 kn do 13 200,00 kn)	36%	na osnovicu iznad 17 500,00 kn
40%	na osnovicu iznad 13 200,00 kn		

Izvor: izrada autora

Kao što je vidljivo iz tablice 4. novim zakonom ukinuta je najniža stopa od 12%, srednja stopa je korigirana s 25% na 24% te sada predstavlja najnižu stopu, a najviša stopa je smanjena s 40% na 36%. Nadalje, promijenjeni su porezni razredi pa tako više ne postoje 3 razreda već 2 i to razred do 17 500,00 kn i razred iznad 17 500,00 kn.

Tablica 5. Stope poreza na drugi dohodak prije i nakon 1. siječnja 2017.

Drugi dohodak koji se ne smatra konačnim	**do 31.12.2016** **25%**	**od 1.1.2017.** **24%**
Dohodak od imovine i imovinskih prava		
Dohodak od imovine ostvaren od najamnine	12%	12%
Dohodak od imovinskih prava	25%	24%
Dohodak od otuđenja nekretnina i imovinskih prava	25%	24%
Dohodak od otuđenja posebnih vrsta imovine	12%	12%
Dohodak od kapitala		
Dohodak po osnovi primitaka po osnovi kamata	12%	12%
Dohodak po osnovi primitaka po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica	25%	12%
Dohodak po osnovi primitaka od dividendi ili udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu	12%	12%
Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka	12%	12%
Dohodak od izuzimanja imovine i korištenja usluga	40%	36%
Dohodak od osiguranja		
Dohodak od osiguranja	12%	12%
Konačni drugi dohodak		
Drugi dohodak po osnovi povrata doprinosa	40%	36%
Drugi dohodak po osnovi razlike vrijednosti imovine i visine sredstava kojima je stečena	40%	36%

Izvor: izrada autora

Osim stopa poreza na dohodak koje se primjenjuju na dohodak od nesamostalnog rada, izmijenjene su i stope kojima se oporezuje **drugi dohodak koji se ne smatra konačnim** te konačni dohodak**.** Navedene promjene prikazane su u tablici 5.

4.4.Osobni odbitak

Novi zakon o porezu na dohodak donio je novosti i u vidu nove osnovice osobnog odbitka koja je smanjena s 2.600,00 kn na 2.500,00 kn, ali uz povećanje osnovnog osobnog odbitka s 2.600,00 kn na 3.800,00 kn (2.500,00 kn * koeficijent 1,5 = 3.750,00 kn -> zaokruženo na 3.800,00 kn)[18]

Tablica 6. Osnovni osobni odbitak prije i nakon 1. siječnja 2017.

Osobni odbitak	**do 31.12.2016**	**od 1.1.2017.**
Osnovni osobni odbitak	2.600,00 kn	3.800,00 kn
Osnovni osobni odbitak za umirovljenike	3.800,00 kn	3.800,00 kn
Osobni odbitak za porezne obveznike iz I. skupine po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske i na području Grada Vukovara	3.500,00 kn	3.800,00 kn
Osobni odbitak za porezne obveznike it II. Skupine po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske	3.000,00 kn	3.800,00 kn

Izvor: izrada autora

Novim zakonom promijenjeni su i koeficijenti uvećanja osobnog odbitka za uzdržavane članove obitelji, djecu i invalide.

Tablica 7. Uvećanja osobnog odbitka prije i nakon 1. siječnja 2017.

Osnova	do 31.12.2016.		od 1.1.2017.	
Osnovica za utvrđivanje	2.600,00 kn		2.500,00 kn	
Opis	Koeficijent	Iznos	Koeficijent	Iznos
Uzdržavani članovi uže obitelji	0,5	1.300,00	0,7	1.750,00
Prvo uzdržavano dijete	0,5	1.300,00	0,7	1.750,00
Drugo uzdržavano dijete	0,7	1.820,00	1	2.500,00
Treće uzdržavano dijete	1	2.600,00	1,4	3.500,00
Četvrto uzdržavano dijete	1,4	3.640,00	1,9	4.750,00
Peto uzdržavano dijete	1,9	4.940,00	2,5	6.250,00
Šesto uzdržavano dijete	2,5	6.500,00	3,2	8.000,00
Sedmo uzdržavano dijete	3,1	8.060,00	4	10.000,00
Osmo uzdržavano dijete	3,9	10.140,00	4,9	12.250,00

[18] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 14

Deveto uzdržavano dijete	4,8	12.480,00	5,9	14.750,00
Za svako daljnje uzdržavano dijete koeficijent osnovnog osobnog odbitka progresivno se uvećava za 1,1 ... više u odnosu prema koeficijentu za prethodno dijete				
Invalidnost poreznog obveznika, svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svakog uzdržavanog djeteta	0,3	780,00	0,4	1.000,00
Invalidnost utvrđena po jednoj osnovi 100% i/ili korištenje, na temelju posebnih propisa, prava na doplatak za pomoć i njegu poreznog obveznika odnosno prava na osobnu invalidninu (novo), svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svakog uzdržavanog djeteta. Korištenje uvećanja osnovnog osobnog odbitka po ovoj osnovi isključuje korištenje uvećanja osnovnog osobnog odbitka iz R.br. 12.	1	2.600,00	1,5	3.750,00

Izvor: Izrada autora

4.4.1.Osobni odbitak nerezidenta

Još jedna novina je da **nerezident** osobni odbitak može koristiti za umanjenje porezne osnovice samo za mjesece u kojima ostvaruje dohodak u tuzemstvu.

4.4.2.Uvjeti priznavanja osobnog odbitka

U smislu novog zakona, uzdržavanim članovima uže obitelji i uzdržavanom djecom smatraju se fizičke osobe čiji oporezivi primici, primici na koje se ne plaća porez i drugi primici koji se u smislu ovoga Zakona ne smatraju dohotkom, ne prelaze iznos od 15.000,00 kuna na godišnjoj razini izračunat kao šesterostruki iznos osnovice osobnog odbitka(dok je za 2016. taj iznos bio 13.000,00 kuna).

Ako u tijeku poreznog razdoblja uzdržavani član za kojeg porezni obveznik u istom poreznom razdoblju koristi dio osobnog odbitka prema članku 14. stavku 4. Zakona (kao uvećanje osnovnog osobnog odbitka poreznog obveznika za uzdržavane članove uže obitelji, uzdržavanu djecu i njihovu invalidnost i invalidnost poreznog obveznika), ostvari primitke iz stavka 1. ovoga članka u iznosu većem od 15.000,00 kuna godišnje, porezni obveznik koji je po toj osnovi koristio osobni odbitak, obvezan je podnijeti godišnju poreznu prijavu ili će se izvršiti poseban postupak utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak.[19] U navedenim slucajevima porezni obveznik nema pravo u godišnjoj poreznoj prijavi koristiti osobni odbitak za tog uzdržavanog člana, a uzdržavani član koji je ostvario oporezive primitke od kojih se

[19] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 17

prema članku 5. zakona utvrđuje dohodak, može, u skladu sa Zakonom, u navedenim postupcima godišnjeg obračuna koristiti osobni odbitak iz članka 14. Zakona.

4.5.Utvrđivanje predujma poreza na dohodak od nesamostalnog rada

Od 1. siječnja 2017.godine predujam poreza na dohodak od nesamostalnog rada obračunava se po stopi od 24% od mjesečne porezne osnovice do visine 17.500,00 kuna te po stopi od 36% na poreznu osnovicu iznad 17.500,00. kuna. Tako obračunati predujam poreza na dohodak od nesamostalnog rada umanjuje se za 50% umirovljenicima ili poreznim obveznicima koji imaju prebivalište i borave na području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske i na području Grada Vukovara utvrđenog prema posebnom propisu o obnovi i razvoju Grada Vukovara.

Novost je da se iz primitaka od nesamostalnog rada ostvarenih u naravi predujam poreza na dohodak plaća najkasnije do 15-tog dana u mjesecu koji slijedi nakon mjeseca u kojem je primitak ostvaren.

4.6.Utvrđivanje drugog dohotka koji se ne smatra konačnim

Svi oblici drugog dohotka koji se ne smatraju konačnim od 1. siječnja 2017. podliježu plaćanju doprinosa i to na autorske naknade, naknade za umjetnička djela te drugi dohodak isplaćen umirovljenicima. Od 1. siječnja 2017. svi primici po osnovi drugog dohotka (drugi dohodak općenito – npr. po osnovi ugovora o djelu, koje ostvaruju umirovljenici, autorske naknade i naknade umjetnika) podliježu plaćanju doprinosa i to po stopama od 10% za Mirovinsko osiguranje (odnosno 7,5% za I. Stup i 2,5% za II. Stup za osiguranike drugog stupa) iz osnovice i 7,5% za obvezno zdravstveno osiguranje na osnovicu

4.7.Godišnja porezna osnovica i godišnje porezne stope

Godišnju osnovicu poreza na dohodak čini ukupan iznos dohotka od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti i drugog dohotka koji se ne smatra konačnim, a umanjen za osobni odbitak iz članaka 14. - 16. zakona, osim ako je ovim Zakonom drukčije uređeno.

Dohodak od samostalne djelatnosti iz članka 28. ovoga Zakona, koji rezident ostvari u tuzemstvu i inozemstvu, a nerezident u tuzemstvu, umanjuje se za:

- *iznos plaća novozaposlenih osoba iz članka 44. stavka 1. Zakona*
- *iznos državne potpore za obrazovanje i izobrazbu te iznos potpore male vrijednosti za izvođenje praktične nastave i vježbe naukovanja u sustavu vezanih obrta prema posebnim propisima*
- *iznos izdataka za istraživanje i razvoj iz članka 45. stavka 1. Zakona i/ili*
- *preneseni gubitak iz članka 38. ovoga Zakona, nakon umanjenja iz točaka 1. - 3. ovoga stavka, koji je rezident po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti iz članka 29. ovoga Zakona ostvario u tuzemstvu i inozemstvu, a nerezident u tuzemstvu.*[20]

Godišnji porez na dohodak plaća se po stopi od 24% na poreznu osnovicu do visine 210.000,00 kuna te po stopi od 36% na dio porezne osnovice koji prelazi iznos od 210.000,00 kuna. Godišnja porezna osnovica za primjenu stope od 24% iz stavka 1. članka 19. Zakona uvećava se za ostvareni iznos drugog dohotka iz članka 39. Zakona uz uvjet da iznos tako ostvarenog dohotka godišnje ne prelazi peterostruki iznos osnovice osobnog odbitka.

4.8.Godišnja porezna prijava

Što se tiče godišnje porezne prijave, u novom zakonu uvedenu su značajne promjene. To posebno odnosi na nove odredbe o poreznim obveznicima koji ne podnose godišnju prijavu poreza na dohodak.

[20] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 18

4.8.1.Porezni obveznici koji obvezno podnose godišnju poreznu prijavu

Godišnju poreznu prijavu obvezno podnosi:

- *porezni obveznik ako u poreznom razdoblju ostvari dohodak od samostalne djelatnosti i djelatnosti po osnovi kojih se dohodak utvrđuje i oporezuje kao dohodak od samostalne djelatnosti prema člancima 30. - 35. Zakona i/ili*
- *porezni obveznik - rezident za dohodak od nesamostalnog rada koji, prema posebnom zakonu, ostvari kao član posade broda u međunarodnoj plovidbi (pomorac)*
- *Godišnju poreznu prijavu obvezno podnosi i porezni obveznik ako je Porezna uprava zatražila da naknadno plati porez na dohodak*[21]

4.8.2.Porezni obveznici koji ne podnose godišnju poreznu prijavu

Godišnju poreznu prijavu ne podnosi, u skladu sa zakonom, porezni obveznik za:

- *dohodak od imovine i imovinskih prava*
- *dohodak od kapitala*
- *dohodak od osiguranja*
- *drugi dohodak po osnovi povrata doprinosa*
- *drugi dohodak po osnovi razlike vrijednosti imovine i visine sredstava kojima je stečena*
- *dohodak koji se u poreznom razdoblju oporezuje u paušalnom*
- *iznosu.* [22]

Radi se o konačnim dohocima ostvarenim u poreznom razdoblju za koje porezni obveznici ne mogu podnijeti godišnju poreznu prijavu niti se za te dohotke može provesti posebni postupak utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak.

Godišnju poreznu prijavu ne podnose niti porezni obveznici na koje se primjenjuje poseban postupak utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak.

[21] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 48
[22] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 49

4.9.Poseban postupak utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak

Posebnim postupkom utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak smatra se postupak utvrđivanja ukupnog godišnjeg dohotka i ukupnog godišnjeg poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak koji provodi Porezna uprava po službenoj dužnosti.

Godišnjim dohotkom na koji se primjenjuje poseban postupak smatra se ukupan dohodak od nesamostalnog rada i drugi dohodak koji se ne smatra konačnim ostvaren u poreznom razdoblju.[23]

okviru posebnog postupka utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak bit će obuhvaćeni i porezni obveznici koji ostvare:

- dohodak od nesamostalnog rada kod dva ili više poslodavaca istodobno u tijeku istog mjeseca poreznog razdoblja i/ili,
- izravno iz ili u inozemstvu dohodak od nesamostalnog rada, drugi dohodak pri čemu predujmovi poreza na dohodak od tog dohotka nisu u tuzemstvu plaćeni i/ili su u tuzemstvu plaćeni u iznosu manjem od iznosa koji bi se obračunao prema odredbama ovoga Zakona

4.9.1. Porezni obveznici na koje se posebni postupak ne primjenjuje

- *porezni obveznici koji obvezno podnose godišnju poreznu prijavu*
- *porezni obveznici koji su u poreznom razdoblju ostvarili samo konačne oblike dohotka (to su porezni obveznici koji ne podnose godišnju poreznu prijavu) i/ili*
- *porezni obveznici za koje Porezna uprava ne raspolaže podacima o njihovom ostvarenom dohotku u poreznom razdoblju odnosno porezni obveznici koji su u poreznom razdoblju ostvarili oporezivi dohodak o kojem poslodavac, isplatitelj primitka ili sam porezni obveznik, ako mu je propisana obveza izvješćivanja (obrasca JOPPD), nije izvijestio Poreznu upravu u propisanom roku na propisanom izvješću. U ovom slučaju porez na dohodak će se utvrditi procjenom Porezne uprave.*[24]

[23] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 51
[24] Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak, čl. 52

5.ANALIZA UČINAKA NOVOG ZAKONA O POREZU NA DOHODAK OD 1. SIJEČNJA 2017.

Zakon o porezu na dohodak koji je stupio na snagu 1. siječnja 2017., sa svojim brojnim novostima utjecao je u manjoj ili višoj mjeri na mnoge gospodarske čimbenike. Razlog tome je presudna uloga rada u gotovo svakoj gospodarskoj aktivnosti te priroda poduzetničke aktivnosti, kojoj je osnovni cilj ostvarivanje dohotka.

Ispitivanje i opisivanje svih mogućih učinaka novog zakona gotovo je neizvedivo, pa će u ovom radu biti navedeni i detaljno opisani samo oni najbitniji, mjerljivi i ujedno najprikladniji za analizu.

5.1.Učinci na plaće i mirovine

Novi zakon utjecao je na promjene u postupku obračuna plaća i mirovina. Promjenom poreznih stopa, poreznih razreda, osobnog odbitka te koeficijenata uvećanja osobnog dobitka, promijenjene su i razine neto plaća isplaćenih na temelju jednake razine bruto plaće. S obzirom na povećanje iznosa osobnog odbitka, povećanje koeficijenata za uvećanje osobnog odbitka, smanjenje najviše stope poreza na dohodak s 40% na 36% te pomicanje praga za primjenu najviše porezne stope s 13.200,00kn porezne osnovice na 17.500,00kn, logično je očekivati porast neto plaća, što može za posljedicu imati i rast zaposlenosti.

5.1.1.Usporedba obračuna plaća prije i nakon 1. sječnja 2017.

Usporedba obračuna plaća po važećim propisima s obračunom po prijašnjim propisima i razlike u iznosu neto plaća, odnosno iznosu porezne obveze za odabrane razine bruto plaća i iznose osobnog odbitka bit će tablično i grafički prikazane u nastavku. Radi pojednostavljenja prikaza stopa prireza porezu na dohodak bit će fiksna za sve plaće iznosit će 18%. Prikazan će biti isključivo obračun plaća i to samo plaća onih poreznih obveznika koji nemaju pravo na umanjenje iznosa predujma poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak

Tablica 8. Usporedba obračuna plaća prije i nakon 1. Siječnja 2017. (samo osobni odbitak, prirez 18%)

R.b.	Opis	Isplata plaće					
1.	Bruto plaća	3.439,80	4.750,00	6.000,00	10.000,00	15.000,00	30.000,00
2.	Obvezni doprinosi iz plaće 20%	687,96	950,00	1.200,00	2.000,00	3.000,00	6.000,00
3.	Dohodak (1-2)	2.751,84	3.800,00	4.800,00	8.000,00	12.000,00	24.000,00
Obračun plaće do 31.12.2016.							
4.	Osobni odbitak	3.800,00	3.800,00	3.800,00	3.800,00	3.800,00	3.800,00
5.	Porezna osnovica (3-4)	0,00	0,00	1.000,00	4.200,00	8.200,00	20.200,00
6.	Obračun poreza na dohodak						
	24% do 17.500,00	0,00	0,00	240,00	1.008,00	1.968,00	4.200,00
	36% iznad 17.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	972,00
7.	Ukupno porez na dohodak	0,00	0,00	240,00	1.008,00	1.968,00	5.172,00
8.	Prirez 18%	0,00	0,00	43,20	181,44	354,24	930,96
9.	Ukupno porez i prirez	0,00	0,00	283,20	1.189,44	2.322,24	6.102,96
10.	Umanjenje za 50%						
11.	Umanjenje poreza i prireza za HRVI 60%						
12.	Ukupno porez i prirez za HRVI						
13.	Neto plaća (1-2-9-10-11)	2.751,84	3.800,00	4.516,80	6.810,56	9.677,76	17.897,04
Obračun plaće od 01.01.2017.							
4.	Osobni odbitak	2.600,00	2.600,00	2.600,00	2.600,00	2.600,00	2.600,00
5.	Porezna osnovica (3-4)	151,84	1.200,00	2.200,00	5.400,00	9.400,00	21.400,00
6.	Obračun poreza na dohodak						
	12% do 2.200,00	18,22	144,00	264,00	264,00	264,00	264,00
	25% od 2.200,00 do 13.200,00	0,00	0,00	0,00	800,00	1.800,00	2.750,00
	40% iznad 13.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3.280,00
7.	Ukupno porez na dohodak	18,22	144,00	264,00	1.064,00	2.064,00	6.294,00
8.	Prirez 18%	3,28	25,92	47,52	191,52	371,52	1.132,92
9.	Ukupno porez i prirez	21,50	169,92	311,52	1.255,52	2.435,52	7.426,92
10.	Umanjenje za 50%						
11.	Umanjenje poreza i prireza za HRVI 60%						
12.	Ukupno porez i prirez za HRVI						
13.	Neto plaća (1-2-9-10-11)	2.730,34	3.630,08	4.488,48	6.744,48	9.564,48	16.573,08
Razlika u isplaćenoj neto plaći		21,50	169,92	28,32	66,08	113,28	1.323,96

Izvor: Izrada autora

Prva plaća u tablici (3.439,80kn) odgovara minimalnoj propisanoj bruto plaći za 2018. te po važećim propisima za tu plaću porezni obveznik s pravom samo na osnovni osobni odbitak ne plaća porez na dohodak i prirez porezu na dohodak, dok bi 2016. godine platio 21,50kn poreza i prireza.

Druga po redu prikazana plaća (4.750,00kn) je najviša moguća bruto plaća poreznog obveznika s pravom samo na osobni odbitak, a na koju se po važećim propisima ne plaća porez na dohodak i prirez porezu na dohodak, dok bi se na nju 2016. godine platilo 169,92kn poreza i prireza.

Rastom plaće od minimalno propisane bruto plaće pa do bruto plaće u iznosu 4.750,00kn raste i porezna ušteda, odnosno razlika u iznosu isplaćene neto plaće u odnosu na plaću obračunatu po prijašnjim propisima. Uzrok tome je rast iznosa porezne obveze prema prijašnjim propisima, uz potpuni izostanak porezne obveze po postojećim propisima.

Iznad iznosa bruto plaće od 4.750,00kn dolazi do opadanja razlike u isplaćenoj neto plaći, odnosno opadanja porezne uštede, sve do iznosa bruto plaće od 6.000,00kn. Razlog tome je što se porezna osnovica izračunata po prijašnjim propisima pri iznosu bruto plaće od 6.000,00kn izjednačava s 2.200,00kn, a do tog iznosa se oporezivala stopom od 12%, za razliku od sadašnjih 24%.

Za iznos bruto plaće veći od 6.000,00kn svako povećanje plaće nosi rast iznosa porezne uštede, odnosno rast razlike u visini isplaćene neto plaće po postojećim propisima u odnosu na prijašnje. To je posljedica oporezivanja svake dodatne jedinice dohotka manjom stopom poreza nego prije.

Tablica 9. Usporedba obračuna plaća prije i nakon 1. siječnja 2017. (jedno dijete, prirez 18%)

R.b.	Opis	Isplata plaće					
1.	Bruto plaća	3.439,80	4.875,00	6.937,50	7.625,00	15.000,00	30.000,00
2.	Obvezni doprinosi iz plaće 20%	687,96	975,00	1.387,50	1.525,00	3.000,00	6.000,00
3.	Dohodak (1-2)	2.751,84	3.900,00	5.550,00	6.100,00	12.000,00	24.000,00
Obračun plaće do 31.12.2016.							
4.	Osobni odbitak	5.550,00	5.550,00	5.550,00	5.550,00	5.550,00	5.550,00
5.	Porezna osnovica (3-4)	0,00	0,00	0,00	550,00	6.450,00	18.450,00
6.	Obračun poreza na dohodak						
	24% do 17.500,00	0,00	0,00	0,00	132,00	1.548,00	4.200,00
	36% iznad 17.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	342,00
7.	Ukupno porez na dohodak	0,00	0,00	0,00	132,00	1.548,00	4.542,00
8.	Prirez 18%	0,00	0,00	0,00	23,76	278,64	817,56
9.	Ukupno porez i prirez	0,00	0,00	0,00	155,76	1.826,64	5.359,56
10.	Umanjenje za 50%						

11.	Umanjenje poreza i prireza za HRVI 60%						
12.	Ukupno porez i prirez za HRVI						
13.	Neto plaća (1-2-9-10-11)	2.751,84	3.800,00	5.550,00	5.944,24	10.173,36	18.640,44
Obračun plaće od 01.01.2017.							
4.	Osobni odbitak	3.900,00	3.900,00	3.900,00	3.900,00	3.900,00	3.900,00
5.	Porezna osnovica (3-4)	0,00	0,00	1.650,00	2.200,00	8.100,00	20.100,00
6.	Obračun poreza na dohodak						
	12% do 2.200,00	0,00	0,00	198,00	264,00	264,00	264,00
	25% od 2.200,00 do 13.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.475,00	2.750,00
	40% iznad 13.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.760,00
7.	Ukupno porez na dohodak	0,00	0,00	198,00	264,00	1.739,00	5.774,00
8.	Prirez 18%	0,00	0,00	35,64	47,52	313,02	1.039,32
9.	Ukupno porez i prirez	0,00	0,00	233,64	311,52	2.052,02	6.813,32
10.	Umanjenje za 50%						
11.	Umanjenje poreza i prireza za HRVI 60%						
12.	Ukupno porez i prirez za HRVI						
13.	Neto plaća (1-2-9-10-11)	2.751,84	3.800,00	5.316,36	5.788,48	9.947,98	17.186,68
Razlika u isplaćenoj neto plaći		0,00	0,00	233,64	155,76	225,38	1.453,76

Izvor: Izrada autora

Prva plaća u tablici (3.439,80kn) odgovara minimalnoj propisanoj bruto plaći za 2018. te po važećim, a ni po prijašnjim propisima za tu plaću porezni obveznik s jednim djetetom ne plaća porez na dohodak i prirez porezu na dohodak.

Druga po redu prikazana plaća (4.875,00kn) je najviša moguća bruto plaća poreznog obveznika s jednim uzdržavanim djetetom na koju se po propisima važećim do 31.12.2016. nije plaćao porez na dohodak i prirez porezu na dohodak.

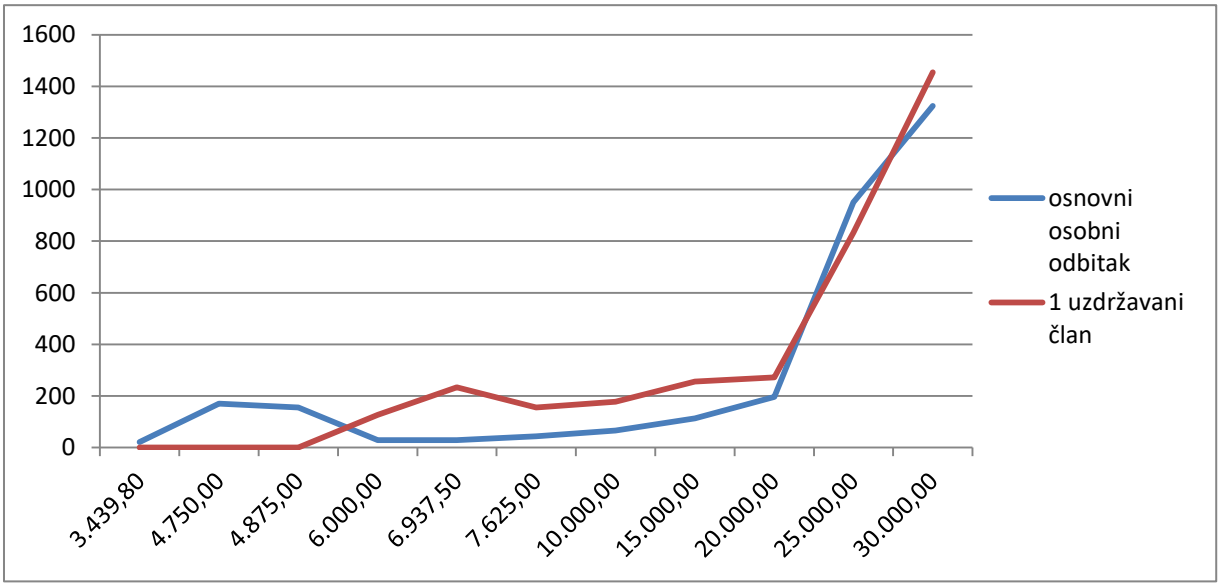
Rastom bruto plaće od 4.875,00kn pa do bruto plaće u iznosu 6.937,50kn raste i porezna ušteda, odnosno razlika u iznosu isplaćene neto plaće u odnosu na plaću obračunatu po prijašnjim propisima. Uzrok tome je rast iznosa porezne obveze prema prijašnjim propisima, uz potpuni izostanak porezne obveze po postojećim propisima.

Iznad iznosa bruto plaće od 6.937,50kn dolazi do opadanja razlike u isplaćenoj neto plaći, odnosno opadanja porezne uštede, sve do iznosa bruto plaće od 7.625,00kn. Razlog tome je što se porezna osnovica izračunata po prijašnjim propisima pri iznosu bruto plaće od 7.625,00kn izjednačava s 2.200,00kn, a do tog iznosa se oporezivala stopom od 12%, za razliku od sadašnjih 24%.

Za iznos bruto plaće veći od 7.625,00kn svako povećanje plaće nosi rast iznosa porezne uštede, odnosno rast razlike u visini isplaćene neto plaće po postojećim propisima u odnosu na prijašnje. To je posljedica oporezivanja svake dodatne jedinice dohotka manjom stopom poreza nego prije.

Grafički prikaz rasta plaća za odabrane razine bruto dohotka i osobnog odbitka dan je Grafikonu 1.

Grafikon 1. Kretanje rasta neto plaća za istu razinu bruto dohotka u 2017. U donosu na 2016.

Izvor: Izrada autora

Iz grafikona je vidljivo da je došlo do porasta plaća svih poreznih obveznika koji imaju pravo samo na osobni odbitak, dok su kod poreznih obveznika s jednim uzdržavanim članom porasle samo plaće u brtuo iznosu većem od 4.875,00kn. To je posljedica toga što po propisima važećim do 31.12.2016. do tog iznosa bruto plaće porezna osnovica uznosi 0,00kn.

Nadalje, vidljivo je da u slučaju obveznika koji koristi samo osobni odbitak povećavanjem bruto plaće od iznosa minimalne propisane bruto plaće za 2018. (3.439,00kn) do iznosa bruto plaće od 4.750,00kn raste i porezna ušteda. Isto vrijedi i za plaću poreznog obveznika s jednim uzdržavanim članom za iznose bruto plaće između 4.875,00kn.

Porezna ušteda kratkotrajno opada daljnjim rastom bruto plaća iznad gore navedenih iznosa zbog javljanja porezne osnovice veće od 0,00kn kod obračuna plaće po važećim propisima, a koja je oporezovana stopom od 24% za razliku od prijašnjih 12%. Taj pad porezne uštede se nastavlja do iznosa bruto plaće kod koje porezna osnovica utvrđena po prijašnjim propisima prelazi 2.200,kn. To su iznosi bruto plaće do 6.000,00kn za poreznog obveznika koji koristi samo osobni odbitak i do 7.625,00kn za poreznog obveznika s jednim uzdržavanim članom.

Rastom bruto plaće iznad gore navedenih iznosa, pa sve do 19.750,00kn za poreznog obveznika koji koristi samo osobni odbitak te 21.375,00kn za poreznog obveznika s jednim uzdržavanim članom, blago raste i porezna ušteda. Razlog je oporezivanje svake dodatne jedinici dohotka stopom od 24%, za razliku od prijašnjih 25%.

Rastom bruto plaća iznad navedenih iznosa dramatično se ubrzava rast porezne uštede, odnosno isplaćene neto plaće. To je posljedica rasta porezne osnovice izračunate po prijašnjim propisima iznad iznosa od 13.200,00kn gdje se svaka sljedeća jedinica dohotka oporezuje s 40%, naprema 24% po postojećim propisima. Taj nagli rast usporava nakon što iznosi bruto plaće prijeđu 26.625,00kn za poreznog obveznika korisnika samo osobnog odbitka te 28.812,50kn za poreznog obveznika s jednim uzdržavanim članom. Prelaskom tih iznosa bruto plaće porezna osnovica izračunata po važećim propisima prelazi 17.500,00kn i svaka dodatna jedinica dohotka se oporezuje s 36%. Razlika u poreznoj stopi se smanjila s 16pp na 4pp (40% naprema 24% -> 40% naprema 36%). Daljnjim rastom bruto plaća, odnosno rastom porezne osnovice iznad 17.500,00kn neto plaća, odnosno porezna ušteda raste po konstantnoj stopi.

5.1.2.Usporedba obračuna plaća i mirovina poreznih obveznika koji imaju pravo na umanjenje poreza i prireza prije i nakon 1. siječnja 2017.

Usporedba obračuna plaća po važećim propisima s obračunom po prijašnjim propisima i razlike u iznosu neto plaća mirovina, odnosno iznosu porezne obveze za odabrane razine bruto plaća i mirovina te iznose osobnog odbitka bit će tablično prikazane u nastavku. Radi pojednostavljenja prikaza stopa prireza porezu na dohodak bit će fiksna za sve plaće i iznosit će 18%. Prikazan će biti isključivo obračun plaća i mirovina onih poreznih obveznika koji po nekom osnovu imaju pravo na umanjenje iznosa predujma poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak.

Tablica 10. Usporedba obračuna plaća i mirovina prije i nakon 1. siječnja 2017. za obveznike koji imaju pravo na umanjenje predujma poreza i prireza (osobi odbitak, prirez 18%)

R.b.	Opis	Vukovar ili I. Skupina pp	HRVI 60%	Mirovina - doprinos HZZO 1%	Mirovina - doprinos HZZO 3%
1.	Bruto plaća	8.000,00	6.500,00	4.500,00	7.000,00
2.	Obvezni doprinosi iz plaće 20%	1.600,00	1.300,00		210,00
3.	Dohodak (1-2)	6.400,00	5.200,00	4.500,00	6.790,00
Obračun plaće do 31.12.2016.					
4.	Osobni odbitak	3.800,00	3.800,00	3.800,00	3.800,00
5.	Porezna osnovica (3-4)	2.600,00	1.400,00	700,00	2.990,00
6.	Obračun poreza na dohodak				
	24% do 17.500,00	624,00	336,00	168,00	717,60
	36% iznad 17.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Ukupno porez na dohodak	624,00	336,00	168,00	717,60
8.	Prirez 18%	112,32	60,48	30,24	129,17
9.	Ukupno porez i prirez	736,32	396,48	198,24	846,77
10.	Umanjenje za 50%	368,16		99,12	423,38
11.	Umanjenje poreza i prireza za HRVI 60%		237,89		
12.	Ukupno porez i prirez za HRVI		158,59		
13.	Neto plaća (1-2-9-10-11)	6.031,84	5.041,41	4.400,88	6.366,62
Obračun plaće od 01.01.2017.					
4.	Osobni odbitak	3.500,00	2.600,00	3.800,00	3.800,00
5.	Porezna osnovica (3-4)	2.900,00	2.600,00	700,00	2.990,00
6.	Obračun poreza na dohodak				
	12% do 2.200,00	264,00	264,00	84,00	264,00
	25% od 2.200,00 do 13.200,00	175,00	100,00	0,00	197,50
	40% iznad 13.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Ukupno porez na dohodak	439,00	364,00	84,00	461,50
8.	Prirez 18%	79,02	65,52	15,12	83,07
9.	Ukupno porez i prirez	518,02	429,52	99,12	544,57
10.	Umanjenje za 50%				
11.	Umanjenje poreza i prireza za HRVI 60%		257,71		
12.	Ukupno porez i prirez za HRVI		171,81		
13.	Neto plaća (1-2-9-10-11)	5.881,98	5.028,19	4.400,88	6.245,43
Razlika u isplaćenoj neto plaći		149,86	13,22	0,00	121,19

Izvor: Izrada autora

Prvi u tablici je prikazan obračun plaće poreznog obveznika koji boravi na području grada Vukovara ili jedinice lokalne samouprave iz I. skupine potpomognutih područja. Rast isplaćene neto plaće od 149,86kn posljedica je primjene umanjenja obveze predujma poreza na dohodak i prireza za 50%. Iz tablice je vidljivo da usprkos iznosu osobnog odbitka, koji je

po važećim propisima viši nego prije (3.800,00kn naprema 3.500,00kn) te posljedično manjoj poreznoj osnovici, iznos obračunatog poreza i prireza je viši nego što bi bio po prijašnjim propisima. Tek primjenom umanjenja poreza i prireza za 50% dolazi do povećanja neto plaće, odnosno do porezne uštede.

Druga plaća prikazana u tablici plaća je Hrvatskog ratnog vojnog invalida s koeficijentom invalidnosti 60%. Rast neto plaće u ovom slučaju posljedica je značajnog rasta iznosa osobnog odbitka uvođenjem novog zakona te posljedičnog smanjenja porezne osnovice.

Treća po redu je prikazana mirovina čiji je iznos manji ili jednak prosječnoj neto plaći od siječnja do kolovoza te na koju se obračunava dodatni doprinos za zdravstveno osiguranje po stopi od 1%. Doprinos obračunat po stopi od 1% ne usteže se od mirovinskih primanja te ne umanjuje iznos za isplatu.[25] Kao što je vidljivo iz tablice ove mirovine nisu narasle iz razloga što iz iznosa prosječne plaće od 5.664,00kn koji se koristi kao parametar za obračun, nakon osobnog odbitka po obračunu za 2016. proizlazi porezna osnovica manja od 2.200,00kn. S obzirom na isti iznos osobnog odbitka kod obračuna mirovine po važećim i starim propisima, porezna osnovica u oba slučaja je jednaka. Na tu se osnovicu obračunavalo 12% poreza na dohodak 2016. te 24% poreza na dohodak 2017. što nakon umanjenja predujma poreza za 50% dovodi do jednakog iznosa porezne obveze.

Četvrta je prikazana mirovina čiji je iznos viši od prosječne neto plaće od siječnja do kolovoza te se na nju obračunava dodatni doprinos za zdravstveno osiguranje po stopi od 3%. Doprinos obračunat po stopi od 3% usteže se od mirovinskih primanja te umanjuje iznos za isplatu.[26] Iznos neto isplaćene mirovine po novom izračunu viši je za 121,19kn zbog toga što porezna osnovica po obračunu po prijašnjim propisima prelazi 2.200,00kn. Do visine porezne osnovice kod obračuna po prijašnjim propisima u iznosu 2.200,00kn isplata neto mirovina bit će jednaka za oba obračuna jer umanjenje od 50% na iznos poreza obračunat po postojećim propisima (stopa 24%) daje iznos jednak onome kad je porez obračunavan po stopi od 12%.

Iznos porezne uštede, odnosno razlika u isplaćenoj neto plaći ili mirovini sva sve slučajeve prikazane u tablici, osim za slučaj mirovine čiji je iznos niži ili jednak prosječnoj neto plaći,

[25] HZMO: Dodatni doprinos za zdrastveno osiguranje iz i na mirovine, Dostupno na: http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=2023, [Pristupano: 15.8.2018]
[26] Ibidem

raste svakim sljedećim povećanjem dohotka te se taj rast dramatično ubrzava u trenutku kada porezna osnovica izračunata po prijašnjim propisima prijeđe iznos od 13.200,00kn. Tada je po prijašnjim propisima svaka dodatna jedinica dohotka bila oporezivana po stopi od 40%, što je značajno niža stopa od sadašnjih 24%. Rast će se usporiti kada iznos porezne osnovice po novom obračunu prijeđe 17.500,00kn jer će svaka nova jedinica dohotka biti oporezivana po stopi od 36%.

5.1.3.Kretanje prosječnih bruto i neto plaća prije i nakon 1. siječnja 2017.

S obzirom na neosporno smanjenje poreznog opterećenja plaća dokazano u dosadašnjem dijelu rada, logično je za očekivati porast neto plaća u 2017. godini. Koliki rast prosječnih plaća je u praksi ostvaren i koliko odstupa od rasta ostvarenog u 2016. prikazano je u tablici 11.

Tablica 11. Kretanje prosječne bruto i neto plaće u RH od 2015 do 2017.

god.	prosječna bruto plaća	prosječni rast bruto plaća	stopa rasta bruto plaća	prosječna neto plaća	prosječni rast neto plaća	stopa rasta neto plaća
2015	8.055,00	/	/	5.711,00	/	/
2016	7.752,00	-303,00	-3,76%	5.685,00	-26,00	-0,46%
2017	8.055,00	303,00	3,91%	5.985,00	300,00	5,28%

Izvor: Državni zavod za statistiku

U tablici je uz kretanje prosječne neto plaće prikazano i kretanje prosječne bruto plaće kako bi se moglo usporediti njihove trendove kretanja.

U 2016. godini prosječna bruto plaća iznosila je 7.752,00kn[27] što je smanjenje od 303,00kn ili 3,37% u odnosu na prosječnu bruto plaću iz 2015. Prosječna neto plaća za 2016. je iznosila 6.685,00kn što je smanjenje od 22,00kn ili 0,46% u odnosu na 2015.. S obzirom da se propisi za oporezivanje dohotka nisu značajno mijenjali u 2016. u odnosu na 2015. tolika razlika u kretanjima prosječne bruto i neto plaće svakako je zanimljiva.
U 2017. godini prosječna bruto plaća iznosila je 8.055,00kn[28] što je povećanje od 303,00kn ili 3,91% u odnosu na prosječnu bruto plaću iz 2016. Prosječna neto plaća za 2017. Je iznosila 5.985,00kn što je povećanje od 300,00kn ili 5,58% u odnosu na 2016. Neto plaće rasle su po

[27] Narodne Novine (2017): NN 21/2017, str 145.
[28] Narodne Novine (2017): NN 25/2018, str 39.

višoj stopi od bruto plaća što je očekivano s obzirom na smanjenje poreznog opterećenja plaća. Odgovara li stopa rasta neto plaća visini poreznog rasterećenja pokušat će se odgovoriti u nastavku ovog rada.

5.2.Učinici na proračunske prihode Republike Hrvatske

Smanjenje poreznog opterećenja plaća logičnim slijedom vodi ka smanjenu iznosa ubranog poreza iz plaća. Porez na dohodak izdašan je prihod državnog proračuna, pa čak i mala relativna smanjenje prihoda od ubranog poreza dovode do visokih apsolutnih gubitaka za proračun. Kretanje iznosa prihoda od poreza na dohodak od 2015.do 2017. prikazano je u tablici 12.

Tablica 12. Izvršenje/ostvarenje prihoda od poreza na dohodak od 2015. do 2017.

Prihodi	Izvršenje 2015	Izvršenje 2016	rast 2016	Izvršenje 2017	rast 2017
Porez i prirez na dohodak	**2.068.143.140,92**	**2.231.999.099,50**	**7,92%**	**2.014.588.383,85**	**-9,74%**
Porez i prirez na dohodak od nesamostalnog rada	1.561.355.570,18	1.625.684.549,20	4,12%	1.482.403.643,01	-8,81%
Porez i prirez na dohodak od samostalnih djelatnosti	174.211.507,54	191.726.060,34	10,05%	193.933.570,61	1,15%
Porez i prirez na dohodak od imovine i imovinskih prava	62.500.200,12	67.273.526,24	7,64%	77.528.316,57	15,24%
Porez i prirez na dohodak od kapitala	316.383.310,91	462.423.848,29	46,16%	398.611.597,75	-13,80%
Porez i prirez na dohodak po godišnjoj prijavi	70.142.901,48	88.405.544,70	26,04%	78.294.965,41	-11,44%
Porez i prirez na dohodak utvrđen u postupku nadzora za prethodne godine	3.131.998,73	2.395.553,28	-23,51%	1.864.383,12	-22,17%
Povrat poreza i prireza na dohodak po godišnjoj prijavi	-119.582.348,04	-205.909.982,55	72,19%	-218.048.092,62	5,89%

Izvor: Ministarstvo financija Republike Hrvatske

Iznosi u tablici 12. ne predstavljaju ukupne iznose ubranog poreza radi toga što porez na dohodak nije isključivo prihod države, već se dijeli između gradova/općina, županija u i države u različitim omjerima, ovisno o statusu područja. Unatoč tome, budući da se propisi o raspodjeli prihoda od poreza na dohodak nisu mijenjali u promatranom razdoblju od 2015. do 2017. godine, razumno je pretpostaviti da kretanje prihoda državnog proračuna od poreza na dohodak u relativnom iznosu približno odgovara kretanju ukupnog ubranog poreza.

U prvome retku tablice prikazani su ukupni iznosi prihoda od poreza na dohodak za 2015., 2016. i 2017. godinu. Vidljivo je da je iznos prihoda od poreza na dohodak narastao u 2016. u odnosu na 2015. godinu i to za 163.855.958,58kn ili 7,92%. 2017. godine, nakon stupanja na

snagu novog Zakona o porezu na dohodak iznos prihoda od poreza na dohodak značajno je pao u donosu na 2016. i to za 217.410.715,65kn ili 9,74%.

U drugom retku prikazani su prihodi od poreza na dohodak od nesamostalnog rada. Na porez na dohodak od nesamostalnog rada otpada najveći dio prihoda od poreza na dohodak. Ova stavka obuhvaća ukupan porez obračunat i naplaćen iz svih isplaćenih plaća i mirovina. Vidljivo je da je iznos prihoda od poreza na dohodak od nesamostalnog rada narastao u 2016. u odnosu na 2015. godinu i to za 64.328.979,02kn ili 4,12%. 2017. godine, nakon stupanja na snagu novog Zakona o porezu na dohodak iznos tih prihoda značajno je pao u donosu na 2016. i to za 143.280.906,19kn ili 8,81%.

Treći redak prikazuje prihode od poreza na dohodak od samostalne djelatnosti. Ovo su prihodi od poreza na dohodak koji se utvrđuje na temelju poslovnih knjiga (dohodak obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, dohodak od slobodnih zanimanja i dohodak od poljoprivrede i šumarstva). Vidljivo je da je iznos prihoda od poreza na dohodak od samostalne djelatnosti narastao u 2016. u odnosu na 2015. godinu i to za 17.514.552,80kn ili 10,05%. 2017. godine, nakon stupanja na snagu novog Zakona o porezu na dohodak rast tih prihoda značajno je usporio u donosu na 2016. i iznosio je 2.207.510,27kn ili 1,15%.

U četvrtom retku prikazani su prihodi od poreza na dohodak od imovine i imovinskih prava. Ovo su prihodi od poreza na dohodak ostvaren po osnovi najamnine, zakupnine, iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranja kampova, od vremenski ograničenog ustupa autorskih prava, prava industrijskog vlasništva, itd. Ovi prihodi narasli su u 2016. u odnosu na 2015. godinu i to za 4.773.326,12kn ili 7,64%. 2017. godine, nakon stupanja na snagu novog Zakona o porezu na dohodak narasli su za dodatnih 10.254.790,33kn ili 15,24%.

U petom prikazani su prihodi od poreza na dohodak od kapitala. Ovo su prihodi od poreza na dohodak ostvaren po osnovi primitaka od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu, itd. Ovi prihodi značajno su narasli u 2016. u odnosu na 2015. godinu i to za 146.040.537,38kn ili 46,16%. 2017. godine, nakon stupanja na snagu novog Zakona o porezu na dohodak pali su za -63.812.250,54kn ili 13,80%.

5.3.Usporedba negativnih učinaka novog zakona na prihode državnog proračuna i pozitivnih učinaka na plaće.

Novi zakon o porezu na dohodak donesen je s primarnim ciljem poreznog rasterećenja rada. Država se odrekla jednog dijela svojih poreznih prihoda te poreznih prihoda jedinica lokalne i područne samouprave u korist onih koji ostvaruju dohodak iz rada.

Budući da su obveznici poreza na dohodak od nesamostalnog rada upravo oni koji ostvaruju taj dohodak, uz sve ostale uvjete nepromijenjene, iznos kojeg su se odrekle država i jedinice lokalne i područne samouprave trebao bi približno odgovarati iznosu za koji se povećao ukupni raspoloživi dohodak poreznih obveznika. Dakle ukupno smanjenje prihoda od poreza na dohodak od nesamostalnog rada trebao bi približno odgovarati ukupnom povećanju neto plaća i mirovina. Je li to u praksi tako pokušat će se istražiti u nastavku.

Kako je do ukupnog iznosa ubranog poreza na dohodak od nesamostalnog rada jako teško doći zbog toga što on nije isključivo prihod države te je u državnom proračunu iskazan samo dio koji pripada državi, za usporedbu će se koristiti relativna vrijednost promjene spomenutih prihoda i relativna vrijednost promjene prosječne mjesečne obveze poreza na dohodak i prireza iz plaće

Tablica 13. Bruto i neto plaće te prosječna porezna obveza u 2016. i 2017.

R.b.	Opis	2016.	2017.	Promjena
I.	prosječna bruto plaća	7.752,00	8.055,00	3,91%
II.	prosječni doprinosi HZMO 20% (I.*0,2)	1.550,40	1.611,00	3,91%
III.	prosječni dohodak	6.201,60	6.444,00	3,91%
IV.	prosječna neto plaća	5.685,00	5.985,00	5,28%
V.	Prosječna obveza za porez na dohodak i prirez (III.-IV.)	516,60	459,00	-11,15%

Izvor: izrada autora

U tablici 13. na temelju iznosa dostupnih iznosa prosječnih bruto i neto plaća za 2016. i 2017. godinu izračunata je prosječna obveza za porez na dohodak i prirez porezu na dohodak. To je postignuto oduzimanjem iznosa prosječne neto plaće od prosječnog dohotka koji je izračunat odbitkom doprinosa za mirovinsko osiguranje od prosječene bruto plaće. Utvrđeno je da je prosječna mjesečna obveza za porez na dohodak i prirez porezu na dohodak pala s 516,60kn za 2016. na 459,00kn za 2017., što je smanjenje od 57,60kn ili 11,15%.

Tablica 14. Porez na dohodak od nesamostalnog rada u 2016. i 2017.

	2016.	2017.	Promjena
Porez i prirez na dohodak od nesamostalnog rada	1.625.684.549,20	1.482.403.643,01	-8,81%

Izvor: Izrada autora

U tablici 14. Prikazani su iznosi prihoda državnog proračuna od poreza na dohodak od nesamostalnog rada. Ti prihodi su se u 2017. u odnosu na 2016. godinu smanjili za 143.280.906,19kn ili 8,81%.

Razlika u relativnoj promjeni iznosa prosječne mjesečne obveze poreza na dohodak i prireza te relativnoj promjeni u iznosu prohoda države od poreza na dohodak iznosi 2,34 postotna poena (11,15% u odnosu na 8,81%) i iz toga se da zaključiti kako ukupna porezna ušteda građana koji ostvaruju dohodak od nesamostalnog rada viša od iznosa izgubljenih proračunskih prihoda. Ovo odstupanje vjerojatno je uzrok kombinacije faktora, a glavni faktori koji bi ga mogli objasniti su porast bruto plaće od 3,91% te vjerojatno manja prosječna porezna ušteda za umirovljenike budući da velik broj umirovljenika nije ostvario nikakvu uštedu (ni sada a ni prije nisu plaćali porez).

6.ZAKLJUČAK

Dohodak je osnovni izvor kupovne moći svakog pojedinca te je kao takav bitan i za pojedinca, koji njime zadovoljava svoje potrebe, i za gospodarstvo u cjelini, koje uvelike ovisi o razini potrošnje koja je ograničena visinom raspoloživog dohotka. Upravo to su, uz potrebe proračuna za prihodima, glavni čimbenici o kojima treba voditi računa pri oporezivanju dohotka.

Najzastupljeniji oblik dohotka u Republici Hrvatskoj je dohodak od nesamostalnog rada (plaće i mirovine). Ovaj dohodak oporezuje se primjenom dva porezna razreda i dvije porezne stope uz priznavanje osobnog odbitka te raznih poreznih olakšica.

Zakon o porezu na dohodak koji je stupio na snagu 1. siječnja 2017. godine donio je brojne novosti u sustav oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj. Najznačajnije promjene su uvođenje koncepta dvojnog dohotka, razlikovanjem kategorija godišnjeg i konačnog dohotka, nove porezne stope i porezni razredi te nova osnovica i koeficijenti za uvećanje osobnog odbitka poreza na dohodak.

Promjena stopa poreza na dohodak i poreznih razreda s prijašnjih 12% za mjesečnu osnovicu do 2.200,00 kn, 25% za osnovicu od 2.200,00 do 13.200,00 kn te 40% za osnovicu iznad 13.200,00 kn na 24% za osnovicu do 17.500,00 kn te 36% za osnovicu iznad 17.500,00 kn, ima za cilj porezno rasterećenje srednjih i visokih plaća i mirovina. Negativni efekti ukidanja najniže stope poreza od 12% na niže plaće djelomično su otklonjeni povećanjem osobnog odbitka s prijašnjih 2.600,00 kn na 3.800,00 kn (nova osnovica osobnog odbitka od 2.500,00 kn pomnožena s koeficijentom 1.5 te zaokružena na veću stoticu).

Premda je osnovica osobnog odbitka poreznog obveznika smanjena s 2.600,00 kn na 2.500,00 kn, novi, viši koeficijenti uvećanja osobnog odbitka imaju za posljedicu viši konačni osobni odbitak, manju poreznu osnovicu te u konačnici manji iznos porezne obveze.

U ovom radu je mjerenjem najbitnijih učinaka novog zakona utvrđeno da su predviđeni pozitivni učinci na neto plaće i mirovine u dobroj mjeri i ostvareni u praksi, a gubitak proračuna u odnosu na 2016. godinu približno odgovara dobitku koji su ostvarili porezni obveznici.

Učinci novog zakona pozitivni su za sve zaposlene koji su do 31. prosinca 2016. godine plaćali porez na dohodak i prirez (oni koji nisu plaćali porez na dohodak i prirez nisu mogli osjetiti učinke novog zakona). Isto vrijedi i za sve umirovljenike kojima osnovica za porez na dohodak prelazi 2.200,00kn.

Valja naglasiti kako pozitivan efekt na neto plaće i mirovine, odnosno iznos porezne uštede u odnosu na 2016. godinu raste s rastom porezne osnovice. Posljedica toga je viša ušteda za one s višim bruto primanjima.

Glavne kritike ove reforme od sindikata, dijela političkih stranaka i javnosti općenito, usmjerene su upravo na činjenicu da je porast niskih i srednje visokih plaća simboličan u usporedbi s rastom već ionako visokih plaća. Iako se često koristi opravdanje kako je smanjenjem poreza nemoguće značajno povećati neto primanja onih koji ionako plaćaju malo poreza, ova promjena zakona ipak je u određenim pogledima išla više na ruku onima s višim primanjima.

Uvedena su 2 porezna razreda u odnosu na prijašnja 3 čime se praktično ukinulo distinkciju između srednjih i niskih plaća te je oporezivanje izgubilo na progresivnosti. Ukidanjem prvog poreznog razreda ukinuta je i stopa od 12% te se sada sve osnovice do 17.500,00kn oporezuju s 24%. Sada se istom stopom poreza od 24% oporezuju dohoci obveznika sa značajno različitim visinama dohotka. Povećan je i prag za primjenu najviše stope poreza koja uz to sada iznosi 36% umjesto prijašnji 40%.

Zadržavanjem prvog poreznog razreda i stope od 12% mogao se ostvariti veći pozitivan učinak na niske i srednje plaće i mirovine te tako poboljšati status najbrojnije i socijalno najugroženije društvene skupine. Ovako ostaje prostor za kritike zakona zbog socijalne neosjetljivosti.

LITERATURA

1. Bašić. I. (2018): Porezni management, Ekonomski fakultet u Splitu
2. Kesner-Škreb, M. (2004): Financijska teorija i praksa
3. Friganović, M. (2016): Novosti koje donosi novi Zakon o porezu na dohodak, Računovodstvo i porezi u praksi
4. Institut za javne financije (2005): Porezni vodič: Izravni porezi
5. Ekonomski fakultet u Osijeku, (2017): Porezni sustav RH
6. Narodne Novine (2016): Zakon o porezu na dohodak
7. Narodne Novine (2015): Prosječna mjesečna isplaćena neto i bruto plaća po zaposlenome u pravnim osobama Republike Hrvatske za razdoblje siječanj – kolovoz 2015.
8. Narodne Novine (2016): Prosječna mjesečna isplaćena neto i bruto plaća po zaposlenome u pravnim osobama Republike Hrvatske za razdoblje siječanj – kolovoz 2016.
9. Narodne Novine (2017): Prosječna mjesečna isplaćena neto i bruto plaća po zaposlenome u pravnim osobama Republike Hrvatske za razdoblje siječanj – kolovoz 2017.
10. HZMO: Dodatni doprinos za zdrastveno osiguranje iz i na mirovine, Dostupno na: http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=2023
11. Porezna-uprava: Propisi, Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=gru2
12. Porezna uprava: Porezni sustav Republike hrvatske, Dostupno na: https://www.porezna-prava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx
13. Porezni obveznik: Porezni sustav. Dostupno na: http://www.porezniobveznik.net/Korisno/PoreznisustavRH/tabid/79/language/hr-HR/Default.aspx
14. Središnji državni portal (2018): Porez na dohodak, Dostupno na: https://gov.hr/moja-uprava/financije-i-porezi/porezi-i-prijava-poreza/porez-na-dohodak/430
15. Veleučilište u Rijeci: Porezi - definicija, obiljezja, klasifikacija, opravdanje

16. Ministarstvo financija (2016): Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna za 2015, Račun prihoda i rashoda za 2016. godinu, Dostupno na: http://www.mfin.hr/adminmax/docs/2.%20ARacun%20prihoda%20i%20rashoda%202015.xls
17. Ministarstvo financija (2017): Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna za 2016, Račun prihoda i rashoda za 2016. godinu, Dostupno na: http://www.mfin.hr/adminmax/docs/2.%20A%20Racun%20prihoda%20i%20rashoda%202016.xls
18. Ministarstvo financija (2018): Prijedlog godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna za 2017, Prihodi prema ekonomskoj klasifikaciji, Dostupno na: http://www.mfin.hr/adminmax/docs/3.%20Prihodi%20i%20rashodi%20prema%20izvorima%20financiranja.xls

SAŽETAK/SUMMARY

U Ovom radu opisan je sustav oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj te promjene u tom sustavu nastale uvođenjem novog Zakona o porezu na dohodak od 1. siječnja 2017. godine. Istraženi su učinci novog zakona na plaće, mirovine i proračunske prihode države. Usporedbom i analizom promatranih veličina u različitim razdobljima izmjereni su učinci novog zakona na promatrane veličine te su uvrđeni trendovi njihovog kretanja. Na temelju provedene analize dana je ocjena uspješnosti porezne reforme.

I this paper the income tax system in Republic of Croatia is described along with changes brought by the new Income tax law in that came into effect on 1st of January 2017. The effects this new law has on salaries, pensions and state revenue is explored. The effects of the law and trends are measured using comparison and analysis of selected values in different time periods. The evaluation of the tax reform's success is given based on the conducted analysis.